

INTERVENCIÓ ARTUR MAS A CONGRÉS INTERNACIONAL LIBERAL

Se'm demana de parlar de "Llibertat i seguretat", de política exterior a principis del segle XXI, de política de veïnatge, fent referència específica a la zona del Mediterrani, i més concretament del Mediterrani Occidental.

D'uns anys ençà tothom tendeix a veure el Mediterrani com una línia de factura de civilitzacions, on es pot produir un xoc, en les claus descrites pel professor de Ciència Política de la Universitat de Harvard, Samuel P. Huntington.

L'aigua mediterrània, en alguns punts amb ben pocs quilòmetres de distància, certament, separa el món cristià del nord, del sud musulmà. I hi ha circumstàncies que abonen una confrontació problemàtica, la més important de les quals és el fort creixement demogràfic del sud, enfront dels creixements molt baixos del nord. I, sobretot, pot resultar una línia de fractura si, a nivell global, s'agreugen els conflictes entre occident i el món musulmà.

A l'Europa oriental, la frontera entre món musulmà i el cristianisme ortodox, potser per la desintegració del bloc soviètic, ha patit molt diversos conflictes les darreres dècades: les carnisseries de Bòsnia i Sarajevo, la violència entre Sèrbia i Albània, a Kosovo, més enllà la violència entre osetis i ingushos, les matances entre armenis i azerbaidjans, els diversos conflictes de Rússia amb el món musulmà... A Bulgària mateix hi ha una frontera que ha estat problemàtica. En el mediterrani occidental, però, no hi ha hagut cap conflicte d'aquesta mena. Només hem viscut una ocupació militar menor com la de Perejil per part del Marroc i desembarcament, més o menys massius, d'immigrants marroquins a les costes andaluses o canàries o de immigrants libis a Lampedusa. I, així, malgrat les situacions de conflicte (religiós, demogràfic, econòmic...), estic convençut que, més que un escenari de fractura, el mediterrani occidental pot ser un espai de cooperació.

Què ha de succeir perquè hi hagi cooperació i no factura? Doncs per mi, és tan fàcil o tant difícil, com que al Marroc, a Argèlia, a Tunis, Líbia o Egipte s'hi desenvolupin unes societats realment democràtiques, on hi hagi llibertat i progrés econòmic.

Hi ha qui argumenta que la democràcia es una planta que, per raons polítiques i culturals, no es pot aclimatar en el món musulmà, que en aquells països l'autoritarisme és una realitat impossible de modificar. Es un plantejament que no podem acceptar. La llibertat, la democràcia, no és un producte històric que neix a Occident i que s'importa a la resta del món. La llibertat és quelcom que s'ha d'obrir camí al món musulmà, al Magrib, de la mateixa manera que es va haver d'obrir camí a la França o als EUA del segle XIX, a la dècada dels setanta del segle XX a l'Estat espanyol, a Portugal o a Grècia i a la dècada dels vuitanta als països de l'òrbita soviètica.

La democràcia és ja existent a l'interior de la societat magrebí, és ja present en el debat social i polític. La democràcia no és una imposició externa, una imposició d'Occident.

Certament, en el Magrib, una democràcia real pot obrir la caixa de Pandora dels conflictes latents en aquelles societats. I a fe que de conflictes n'hi ha molts: conflictes identitaris per resoldre (la qüestió del Sàhara, la qüestió berber), greus problemes d'estancament social, estancament econòmic... No podem dubtar, però, de que l'aposta democràtica és la bona. Unes eleccions legitimen el poder i estiguen convençuts que l'existència de règims autoritaris, encara que favorables a Occident, no fan sinó alimentar extremismes.

Valorem, doncs, els avenços democràtics que des de l'any 1989 està fent el Marroc. Valorem els avenços constitucionals, la progressiva estructuració de partits i les eleccions del 2002, la legislació a favor de les dones... No podem també sinó valorar com la democràcia es va obrint camí a Algèria i com va superar moments tan difícils i plens de violència . També aplaudim els canvis constitucional de Tunis i fins veiem amb esperança les bones senyals que arriben des del tancat règim de Líbia.

Tot i això, no som ingènuos respecte a la qualitat democràtica d'aquests països i sabem, perfectament, que la celebració d'eleccions periòdiques és condició indispensable per a l'existència d'una democràcia, però no suficient. Cal també que hi hagi un estat de dret amb totes les garanties, institucions independents, partits polítics realment lliures i llibertat d'expressió i, en tot això, als països del Magrib els queda força camí per fer. La situació del periodista marroquí Li Lamrabet, actualment exiliat a Barcelona, o d'altres periodistes argelins, donen fe de la fragilitat d'aquelles democràcies.

Què hem de fer per a aprofundir aquest processos democràtics? Què hem de fer els països de l'altre banda del Mediterrani, els països europeus?

Per a aprofundir el procés democràtic és important el diàleg d'Europa amb el Magrib i l'intercanvi a tots els nivells. No estic parlant només de diàleg polític amb unes autoritats que, per bé que conscients de la necessitat d'obertura política, la volen conjugar amb el manteniment d'una quota si més no important de poder, estic parlant de diàleg amb la seva societat civil, amb els seus intel·lectuals, amb els seus joves, amb les seves dones. Diàleg, diàleg, diàleg! Aquesta és la fórmula.

I un diàleg que propiciï l'intercanvi de tota mena, també l'econòmic. El meu país, Catalunya, en els darrers anys, ha propiciat un desembarcament important de les seves empreses al Marroc. N'estem satisfets, per bé que les empreses reclamen més seguretat jurídica i menys presència estatal en els processos econòmics. En qualsevol cas mentre les dues bandes mediterrànies no estiguem en una encara utòpica àrea de lliure comerç o no convertim els països del Magrib en uns socis encara més preferents de la Unió Europea, hem d'anar experimentant fins a on poden arribar aquesta mena d'implantacions empresarials.

Ben aviat, concretament el mes de novembre, tindrem una gran oportunitat d'avaluar les possibilitats d'aquest diàleg i d'aquest intercanvi. Fa deu anys de la trobada que es va anomenar "Procés de Barcelona". Deu anys després es hora de veure el que hem avançat i les possibilitats que tenim per davant.

ALTRES PUNTS:

La importància de la estabilitat

A Europa li convé tenir veïns estables, ben governants i democràtics. A hores d'ara sabem perfectament, i per experiència, que la desestabilització dels nostres veïns no només és el seu problema. És també el nostre. I això perquè la més petita crisi comporta que a les nostres portes hi truquin milers d'immigrants. Si la desestabilització és gran i, per exemple, hi ha problemes de violència, ja no només és un problema migratori

majúscul, també és el problema de terrorisme, de delinqüència organitzada, de xarxes de prostitució, de drogues...

Europa, com a estratègia i per pur interès, necessita veïns molt estables al sud i a l'oest. L'estabilitat no només s'ha de procurar, però, entre els veïns. La resolució del conflicte palestino-israelià, del qual pengen molts altres conflictes, per exemples, és també una prioritat estratègica per a Europa i per això fem bé en implicar-nos-hi. La resolució del conflicte saharauí, en un marc beneït per les Nacions Unides, és també una ferida a tancar.

I més enllà: vist des de l'Estat espanyol, ens interessa que Argentina vagi bé, perquè els seus problemes ens arriben. Fixin-se: mentre Equador no sortia a les planes dels diaris per les seves crisis, a l'Estat espanyol gairebé no hi havia immigració equatoriana. Fa deu anys hi havia menys de mil equatorians residint-hi. Les seves convulsions polítiques i socials, malauradament encara vives, han fet que avui hi hagi més de 500.000 equatorians a l'Estat espanyol. En aquest sentit, tot el que passa a sud i centre-amèrica ens preocupa molt. Ara ja ens preocupa, per exemple, què pot passar si no som capaços d'assegurar una transició després de Castro a Cuba.

Quina ha de ser la política militar europea en aquesta zona?

Europa s'ha de preocupar més per la seva seguretat, sí diguem-ho clar: militar. No podem ser tan dependents dels Estats Units. En el cas del Mediterrani, defensem unes polítiques que superin les polítiques de defensa nacional i que s'insereixin dins la OTAN i dins la Unió Europea. No pot ser, com ara es planteja a Espanya amb la Llei Orgànica Espanyola de Defensa Nacional que el tema encara es plantegi sense tenir prou en compte aquest marc que supera els estats-nació.

Per altra banda, crec que l'OTAN i la UE hauria de treballar més intensament els temes de defensa amb els països del Magrib. OTAN i UE poden oferir suport, assessorament militar, però també suport en la lluita contra el terrorisme.

Avui, la força militar, a Europa, al Mediterrani, no la necessitem pas perquè hi hagi una amenaça militar com la que hi havia durant la guerra freda. Europa ha de patir més per la desestabilització dels seus veïns, que no pas per l'amenaça militar. Així, la força militar la necessita per a posar-la en joc, en aquells conflictes del món que poden generar desestabilització. La força militar d'Europa ha d'imposar aquella estabilitat que procura solucions pacífiques i, per tant, estalvia refugiats, immigrants, derivacions cap a la delinqüència organitzada i cap el terrorisme.

Més enllà del diàleg, Europa ha de fer prevaler el respecte als drets humans i a la democràcia.

És evident que davant de democràcies tan fràgils com les del Magrib, el diàleg té només una força relativa. És per això que també s'han de posar en joc altres mecanismes. Els posaré un exemple: la Conferència de Drets Humans de Viena de 1993 va recomanar que cada estat elaborés un Pla Nacional per a la promoció dels drets humans. Aquesta mesura, reiteradament reclamada de ser posada a la pràctica per Amnistia Internacional, ha de permetre que cada estat avaluï –i en el seu cas descarti– els seus acords, la seva cooperació, els seus intercanvis en funció de si el possible soci respecta els drets humans. Doncs bé, aquest pla, a hores d'ara, només 17 països l'han elaborat. L'Estat espanyol no l'havia fet, de manera que Convergència i Unió, el nostre partit, va presentar una proposició no de llei al Parlament espanyol per tal que s'impulsés. Aquest passat mes d'abril es va aprovar. Amb aquest pla podem ser molt més exigents amb els nostres socis i quan tanquem acords econòmics, comercials o universitaris.

El paper d'Estats Units i d'Europa en l'impuls de la democratització

En els darrers mesos hem viscut una notable extensió de la democràcia. A la zona ex-soviètica hem vist la Revolució Taronja d'Ucraïna o la de Kirguizistan. I hem assistit, mig sorpresos, a l'escena de dubtosa diplomàcia, però d'una exemplar contundència, per la qual Condoleza Rice reclamava a Putin un major aprofundiment democràtic a Rússia. No només hem vist avenços, però, en el món ex-soviètic. En el món àrab s'han fet també passes endavant. Amb totes les dificultats que es vulgui a Afganistan i a Iraq han pogut votar. A Aràbia Saudita hi ha hagut eleccions municipals i fins el tancat règim de

Síria i el seu partit únic es plantegen la necessitat d'obertura democràtica. A la seva manera si es vol, cal reconèixer, però, que els Estats Units estan posant una gran pressió democratitzadora. Davant aquesta evidència, crec que Europa hauria de practicar una política de promoció democràtica més activa, especialment a la nostra àrea d'influència.